

ביאורים

רבינו ממשיך לבאר שתי מעלות נוספות לעבודת ה' שמגיעה מתוך לימוד התורה מאשר זו שמגיעה רק על פי השכל;

ייחודיות: עבודת ה' שעל פי השכל נובעת מתוך התבוננות בטובו של הקב"ה על האדם. ככל שטובותיו של ה' לאדם גדולות יותר - כך עבודת ה' צריכה להיות מסורה ומדויקת יותר. אם היינו מתבוננים בשכלנו בלבד על המצב העכשווי בזמן רבינו, היינו סבורים שעמים אחרים שעכשיו שולטים ומשגשגים, הם אלו שצריכים לעבוד את ה' בצורה המעולה ביותר. לעומת זאת, עם ישראל שנמצא בגלות נרדף ומושפל, צריך לעבוד אותו פחות. התורה מגלה לנו שהטובות שעשה עימנו הקב"ה הן לאין ערוך יותר גדולות מאשר לאומות העולם. ה' הוציאנו מעבדות לחירות, נתן לנו את תורתו, והפך אותנו לעם המיוחד שלו שאף מקבל שכר בעולם הבא על עבודתו. דברים אלו הם טובות נפלאות שאין להן שיעור, ואלמלא התורה לא היינו מודעים לטובות הגדולות הללו. לכן דווקא עבודת ה' שנובעת מתוך התורה היא עבודת ה' גדולה ומפותחת יותר מאשר אם היתה נובעת רק על פי השכל.

מתאים לכולם: עבודת ה' הנובעת מתוך הכרה שכלית אינה מתאימה לכולם. אנו צריכים את הדרכתה של התורה כדי להדריך ולחנך את האדם כשהוא קטן, מכיוון שאז שכלו עדיין לא התבגר מספיק כדי לנהל את חייו לאורו. כמו כן, התורה מדריכה גם את אלו שאינם מנווטים את חייהם לאור השכל, כמו אנשים חסרי השכלה ודעתו כן מרבית הנשים בדורות שעברו (שמסירותן הרבה לבית מנעה מהן את הפנאי שנדרש להשכלה), אשר השכלתם לא יכלה לעזור להם להתגבר על תאוותיהם. התורה מציגה עבודת ה' מאוזנת שיכולה להתאים לכולם. מי שעובד את ה' לאור התורה, גם אם רצונו בשכר - זוכה למדרגת החסידים. כמובן, שמי שעובד את ה' מתוך הבנה והזדהות הוא במדרגה עליונה עוד יותר. זוהי מדרגת הנביאים והוא זוכה לשכר נפלא בעולם הזה של שמחה ומתיקות בעבודת ה' ולשכר עליון בעולם הבא שאי אפשר לתאר.

הרחבות

• שמחה בעבודת ה'

ויהי גמולו בעולם הזה השמחה במתיקות עבודת יי. רבנו בחיי כותב שהשמחה היא שכרו של אדם המגיע לעבודת ה' מתוך השכל. אולם אין השמחה רק גמול, אלא גם תנאי הכרחי. בספר דברים כתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב" [כח, מז]. ופירש אור החיים: "יאשימנו הכתוב בעבדו ה' יתברך ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה, מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה, יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשאה בשמחה, ולכן צריך שיעשה אדם המצוות בשמחה ובכוונה שלמה".

המרפא לנפש, בשם השל"ה (מט), כותב: "האריז"ל העיד על עצמו שלא זכה לכל המעלות הגדולות, מה שזכה לרוח הקודש כמפורסם, רק מחמת שהיה שמח תמיד כשעשה שום כל מצוה". השמחה בזמן עשיית המצוה מעידה על כוונה אמיתית והזדהות שלמה, ובכך היא מקרבת את האדם לה'.

לעילוי נשמת אברהם אפיס בן משה הלוי ע"ה

ייחוד עבודת ה'
לכל דור ועם

והרביעי, כי מן הידוע, כי עבודות בני אדם חייבין בהן ° כפי מעלות הטובות עליהם, ובכך דור ודור מתחדשות סבות לעם וזולתי עם אחר°, מביאות ליחדם בטובה° מאת יי תעלה, וצריך בעבורם שיתחדו גם הם בתוספת עבודת הבורא מבלעדי שאר העמים. ואין דרך לדעת ° זה מצד השכל לבדו, כפאשר בחר בנו בהוציא אותנו מארץ מצרים, ובקיעת ים סוף, ומה שסמוך להם מן הטובות אשר אין צורך לזכרם בעבור שהן ידועות ומפורסמות. ויחדנו הבורא יתברך משאר האמות בעבודה, חייבנו בה להודות לו, ויעד אותנו על קבלתה בגמול בעולם הזה ובבא° מה שלא יספר מרב חסד וטובה ממנו יתברך. וכל זה לא יתברר כי אם בתורה, כמו שאמר הכתוב (שמות יט, ז): "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מפל העמים כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

והחמישי, כי ההערה התורה היא הקדמה ומבוא אל הערת השכל וראיה עליו, בעבור צורך האדם בנערותו אל חנוף והנהגה ולמנע תאוותיו עד שיחזק ויכון שכלו, וכן הנשים וקלי הדעת מן האנשים אינם נמשכים אחר הנהגת השכל מפני חלישת אסורו° בהם וקשורו אותם, הצריך הדחק° להנהגה בינונית° שישבלוה, ולא יבצרו° מהם לעמד בה. ועל כן נוסדו התורות על קטבי היחול והרהות°.

ומי שאינו מקצר בחיובי התורה, יהיה במדרגת החסידים הזכים, ויהיה ראוי לגמול העולם הזה והבא. ומי שעולה ממנה אל העבודה שהוא מדרך הערת השכל°, יגיע אל מדרגת הנביאים ובחירי עליון החסידים, ויהי גמולו בעולם הזה השמחה במתיקות עבודת יי, כמו שאמר הנביא (ירמיה טו, טז): "נמצאו דבריך ואכלם ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי יי אלהי צבאות", ואמר (תהלים סד, יא): "ישמח צדיק ביי וחסה בו ויתהללו כל ישרי לב", ואמר (תהלים צז, יא): "אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה". וגמולו לעולם הבא להגיע אל האור העליון אשר לא נוכל לספרו ולא לדמותו, כמו שאמר (זכריה ג, א): "אם בדרך תלך ואם את משמרת תשמור וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמור את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים° האלה", ואמר (תהלים לא, ג): "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם", ואמר (ישעיה סד, א): "עין לא ראתה° אלהים וזולתה° יעשה למחפה לו".

חייבין בהן וכו' - מצד חיוב הכרת הטוב. **לעם זולתי עם אחר -** בבלעדיות לעם זה, ולא לעמים אחרים. **מביאות ליחדם בטובה -** גורמות שרק הם יזכו לטוב מה'. **ואין דרך לדעת -** מהם הטובות שהושפעו לאומתנו בימי קדם. **ויעד אותנו -** הבטיח לנו בתמורה. **ובבא -** ובעולם הבא. **חלישת אסורו -** חיבור חלש של הנער לשכלו. **הדחק -** ההכרח. **להנהגה בינונית -** הנהגה ממוצעת ומאוזנת בין השכל לתאוות הגוף, היא הנהגת מצוות התורה. **ולא יבצר -** אין מניעה. **קטבי היחול והרהות -** יסודות הציפייה לשכר והפחד מהעונש. **מדרך הערת השכל -** עבודה מתוך הבנה. עבודה מאהבה, לשמה. **מהלכים בין העמדים -** תהלה בין מלאכי השרת. **נגד בני אדם -** בגלוי לעיני כל [על פי מלבי"ם]. **עין לא ראתה -** את השכר הצפון לצדיקים. **זולתה -** מלבד ה'.

